

O Iturraskarri

Bideak eta arraskak
berritzeko egitasmo soziala
Proyecto social para la
recuperación de caminos y lavaderos

Iturraskarrik, Enplegu sozialeko proiektutan parteida direnei lan-formazioa eskaintzeaz gain, zonaldeko natura eta kultur ondarearen batioa haunditu, parte-hartzea sustatu eta inguru turismo errekurtsoz hornitzen du.

Guztien intereserako egitasmoa da, non esku hartz integral eta gizarteratze ikuspuntu batekin sektore ezberdinen nahia biltzen diren.

Iturraskarri además de proporcionar trabajos de carácter formativo a los participantes de los proyectos de Empleo Social Protegido, revitaliza recursos culturales y naturales de la zona, fomenta la participación y dota a la comunidad de recursos turísticos.

Es un proyecto de interés general, integral e integrador, en el que confluyen intereses sectoriales.

Bide-sareak

Berreskurtzat proiektu honek jende artean bideen erabilera sustatu, hauetako maitasuna eta begirunea indarberri eta historian izan duten garantzia ohartarazteaz gain, nekazal eta abeltzaintza munduko erabilerarekin bateratzera eta osatzea du helburu.

Azken urte hauetan landa garapena produkzioan oinarritu da bereziki, zenbaiten antzinako bideak baztertz eta bestetan deuseztatuz, paisai eta kultura balioa eraldatu. Bide-sare honetan, perriro ere, paseoaz gozatzeko aukera izanen dugu, norberak herriz-herritik bilaldu lasaiak burutuz eta inguru paisesiaz gozatzu.

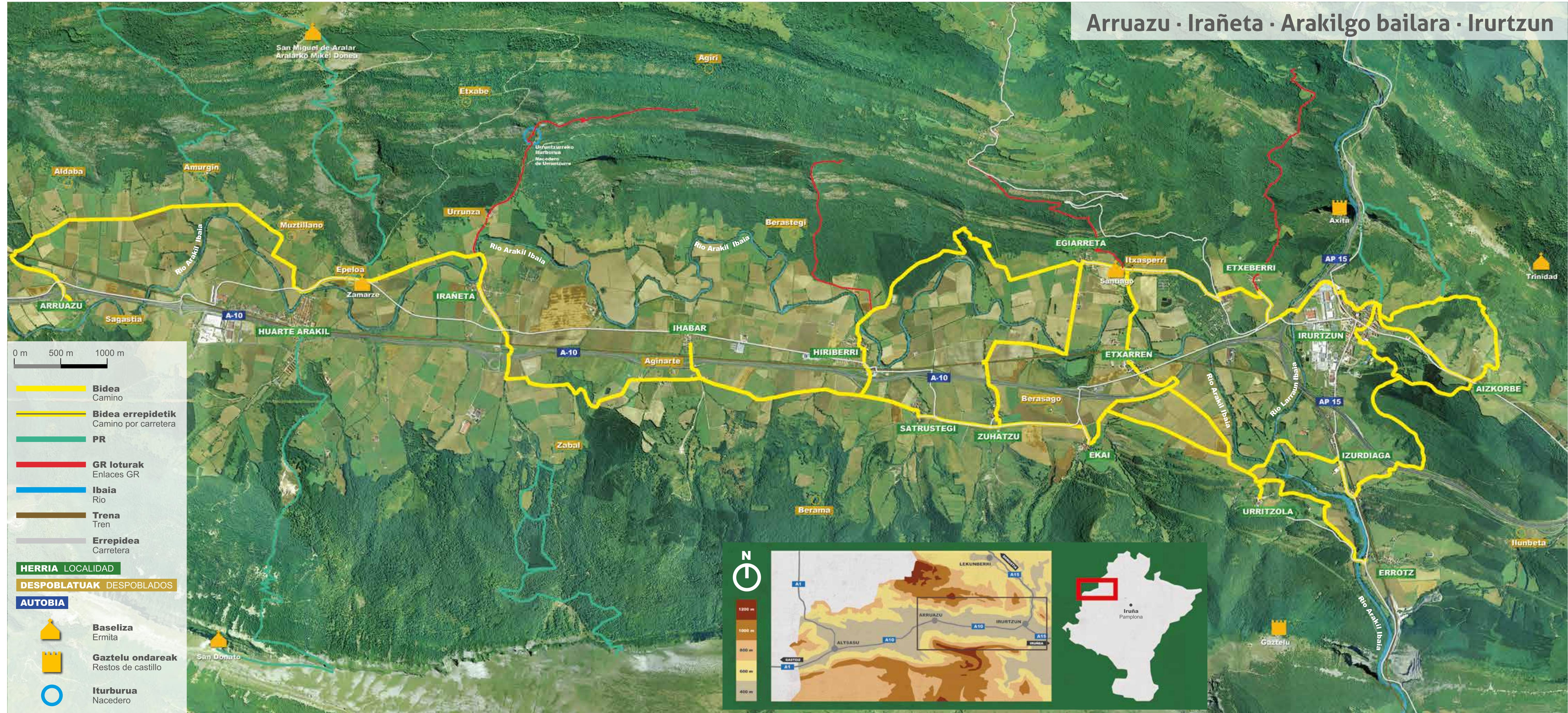
Arruazu, Irañeta, Arakilgo bailara eta Irurtzun batzen dituen oinarrizko bide-sarea aurkezen dizuegu. Ibilbideak lursail pistaetik eta bide zaharretatik egiteko prestata dago nagusiki, nahiz eta tarte txiki batzuetan trafiko gutxiko bideberriatik pasa.

Red de caminos

Este proyecto de recuperación quiere impulsar el uso público de los caminos, recobrar el aprecio por ellos, su valor patrimonial, histórico y evocador, de manera complementaria y compatible con la actividad agropecuaria.

En los últimos tiempos el desarrollo rural se ha dirigido casi exclusivamente a la mejora de los aspectos productivos, condonando al olvido y eliminando en ocasiones los caminos antiguos y simplificando el valor paisajístico y cultural. En esta red de caminos podemos disfrutar del paseo, del viaje sosegado, del paisaje y del placer de desplazarnos de un pueblo a otro por nuestros propios medios.

Proponemos una red básica que comunica los pueblos de Arruazu, Irañeta, Valle de Arakil y Irurtzun. La mayor parte del recorrido se hace por pistas parcelarias y por caminos antiguos pero en algún tramo corto discurre por carretera asfaltada con muy poco tráfico.

HERRI HUSTUAK

DESPOBLADOS

Denboran atzera eginez ibarraaren giza okupazioa egungoan ezberdinela zela ikus daiteke. Egun 15 herri ditugun eremuan garai batzen gutxienetan 30 bat izan ziren. Eremuaren giza okupazioan aldaketa XIII. mendean azkartzan. Gaztelak Nafarroako erresumari Araba eta Gipuzkoa kentu zizkin eta ibarra bi erresumen arteko mugua bihurtu zen.

Gerora gaizkileen mugak izateagatik ezaguna izan zen. Izen ere, Araba eta Gipuzkoako lapur taldeak ibarren sartu eta defendearik ez zuten herriekin hainbat kalte sorraraztutu. Ekonomiak ondoa joko zuen. Ibarreko biztanle askok segurutasun bila iruñera edo Lizarrantzera zuten.

Lapur taldeei aurre egiteko eta ibarra jendez ez ustutzeko. Nafarroako erregeek foruak eta prilegioak eman zizkien herriei. Horrek batera, herri txikietako biztanleak defentsa izaera zuten herriertara bildu araziko dituzte. Horren adibide da Uharte Arakil.

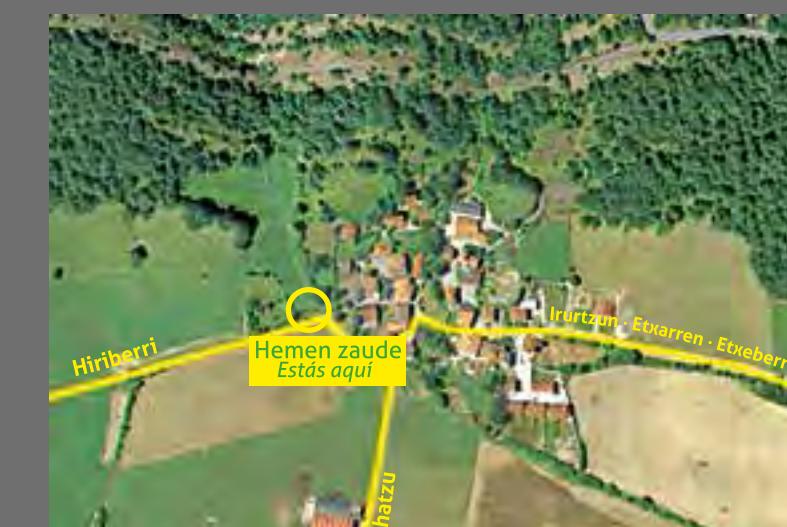
Despoblatuetako biztanleak hartzten zituzten herriak hain lurrak ere hartzten zituzten. Gaur egun herrietai dauden baselizak garai bateko herrien elizak ziren. Lurrik bedeinkatzezko orain dela hamarkada batzuk arte egiten ziren herriek hainbat zituen ibilbidea. Hainbat batzuk hainbat herriekotako biztanleak biltzen zituen, esaterako, Itxasperriko Santiago ermitan egiten zena.

Lurralde antolaketa berriaren beste ondorio bat fizeriak izan ziren.

Santiago Itxasperri baselizaren kanpo aldea.
Exterior de la ermita de Santiago Itxasperri.

EGIARRETA

Egiarretako etxe bat - Casa de Egiarreta
Santa María eliza - Iglesia de Santa María

Biztanleria / Población (2009) 60

Historia

1736 Egiarreta, Etxarren, Ekai eta Zuhatzu Arakil ibarretik banatzeko eta herri bakotzak alkatea izendatzeko erret grazia lortu zuten. Horretarako Oriezagako etxeari 200 dukat eman zizkioten.

1576 Urtzeroltxarriko erregentea Egiarretako sozmerinoak pisuak eta neurriak kontrolatzen zituen. Urte hartan Asiaingoa administraria zapiri edo zortzi soldadurekin etorri zituen sozmerino preso eraman zuen Asiainera. Epaiketen Erret Kontseiluak Egiarretakoari arrazola eman zion, pisuak eta neurriak kontrolatzen zituen eskubidea aitzortuz eta administraria ukerak hori debekatuz, baita azken aldiari kobratzen ari zen haragi eta ardo eskubideen ordainketa ere.

Hirigintza

Herrian barna egindako pasiōn ateburu dun etxeen ondoan puntu erdiko atedun etxeak ikus daitezke. Bistariak ere XVIII. mendeko armarririen bat eta harri landuz egindako leho-ertzak ere ikusiko ditu.

Santa María eliza

XIII. mendekoak izan daitekeen tenpluak gaur egunera arte iritsi diren elementu gotikoak ditu. Erdi Aroko dorrean puntu erdiko bi arku daude, ezkilendako.

Herri hustuak herriz herri

Itxasperri

Santiago ermita gelditzen zaigu gaur egun, ibarreko errománikoaren erakusle onenetakoia.

Egiarreta, Etxarren, Ekai y Zuhatzu obtuvieron la real gracia para eximirse de la jurisdicción del valle y nombrar alcalde en cada pueblo, por lo cual dieron 200 ducados a la casa de Roncesvalles.

En la era medieval Egiarreta era el que habitualmente se encargaba de controlar los pesos y medidas. Así apareció el clavero (administrador) de Asidán con siete u ocho soldados. Tras el sozmerino y se llevó a Asidán. En el juicio del Consejo Real falló a favor del Egiarreta, reconociéndole el derecho a controlar las pesas y medidas y prohibiendo al clavero estas atribuciones y los derechos de carne y vino, que últimamente cobraba.

Urbanismo

En un paseo por el pueblo se podrán apreciar puertas dinteladas junto con arco de medio punto. A la mirada del visitante no se escapara algún escudo del siglo XVII, o alfeizares de piedra labrada.

Iglesia de Santa María

Templo medieval, que puede ser del siglo XIII, con elementos góticos. La iglesia tiene una torre medieval con dos arcos de medio punto para las campanas.

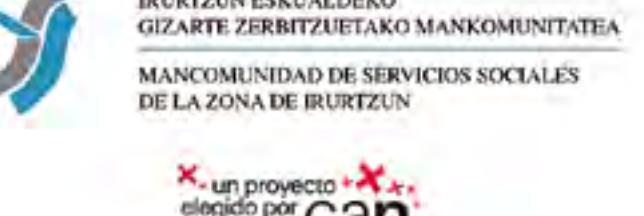
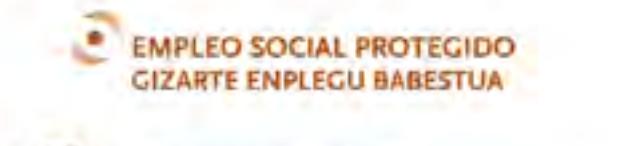
Despoblados pueblo a pueblo

Itxasperri

Hoy en día nos queda la ermita de Santiago, uno de los mejores exponentes del románico del valle.

Fondo Europeo de Desarrollo Rural:
Europa invierte en zonas rurales /
Landa Garapenerako nekazantza funtsa:
Europa landa eremuaten ibertsitatean

Un proyecto elegido por los clientes de can